

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงการใช้ตัวแลกเปลี่ยนในการระดมเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นการใช้ตัวแลกเปลี่ยนที่แตกต่างไปจากการใช้ตัวแลกเปลี่ยนในอดีต กล่าวคือ ในอดีตตัวแลกเปลี่ยนถูกใช้ในวัตถุประสงค์ทางการค้า (Commercial) ต่อมาตัวแลกเปลี่ยนได้ถูกนำมาใช้ในวัตถุประสงค์ทางการเงิน (Financial) โดยวัตถุประสงค์ตามตัวแลกเปลี่ยนลักษณะนี้คือเงิน (Money) จากการศึกษาพบว่า การใช้ตัวแลกเปลี่ยนในการระดมเงินผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการแสวงหาเงินทุนเพื่อใช้ในทางธุรกิจ โดยมีธนาคารพาณิชย์เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ต้องการเงินหรือ"ผู้ระดมเงิน" กับผู้ที่มีเงินออมหรือ"ผู้ลงทุน" โดยมีตัวแลกเปลี่ยนเป็นเครื่องมือประกอบการทำธุรกรรมดังกล่าว ซึ่งมีอยู่หลายประเภท เช่น การกู้ยืมเงินโดยมีตัวแลกเปลี่ยนเป็นเอกสารประกอบ (Loan against Bills of Exchange หรือ Loan against B/E) , การขายลดตัวเงิน (Clean Bills Discount หรือ CBD) , การรับรองหรืออาวัลตัวเงิน (Accepted or Aval) ซึ่งแต่ละธนาคารพาณิชย์จะมีรูปแบบการทำธุรกรรมและหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบที่ใกล้เคียงกัน

การทำธุรกรรมต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการใช้ตัวแลกเปลี่ยนในการระดมเงินผ่านธนาคารพาณิชย์นี้ มีมูลหนี้ระหว่างผู้ระดมเงินกับธนาคารพาณิชย์ และระหว่างธนาคารพาณิชย์กับผู้ลงทุน 2 มูลหนี้ กล่าวคือ มูลหนี้เดิมที่เป็นพื้นฐานให้มีการออกตัวแลกเปลี่ยน เช่น มูลหนี้กู้ยืมเงิน มูลหนี้ซื้อขาย และมูลหนี้ตามสัญญาหลักทั่วไป(สัญญาไม่มีชื่อ)และมูลหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยน ความผูกพันระหว่างคู่สัญญาตามมูลหนี้เดิมนั้น มีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาการใช้ตัวแลกเปลี่ยนในการระดมเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ พบว่า

1. ประเภทของสัญญาตามมูลหนี้เดิม ส่งผลถึงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบคู่สัญญา โดยผู้เขียนเห็นว่าสิทธิตามตัวแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งตามกฎหมายที่สามารถซื้อขายได้และสามารถนำบทบัญญัติของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 1 ว่าด้วยซื้อขายมาปรับใช้ได้ ซึ่งมีผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องรับผิดชอบคุ้มครองหากตัวแลกเปลี่ยนที่นำออกขายให้แก่ผู้ลงทุนไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ตามมาตรา 472
2. ความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์ตามมูลหนี้เดิมสำหรับกรณีที่มูลหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนเป็นอันระงับ พบว่าเมื่อมูลหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนเป็นอันระงับแล้ว ผู้ลงทุนยังสามารถเรียกร้องกับธนาคารพาณิชย์ตามมูลหนี้เดิมได้ตามมาตรา 1005 แต่ธนาคารพาณิชย์จะรับผิดชอบหรือไม่ขึ้นอยู่กับ

สัญญาระหว่างธนาคารพาณิชย์กับผู้ลงทุน และเห็นว่าในกรณีที่มูลหนี้เดิมเป็นสัญญาซื้อขาย ธนาคารพาณิชย์ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง แต่หากมูลหนี้เดิมเป็นสัญญาไม่มีชื่อ ความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์จะขึ้นกับข้อตกลงทำไว้ต่อกันซึ่งต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป

3. ความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์ต่อผู้ลงทุนกรณีมูลหนี้เดิมไม่อาจบังคับได้นั้น ต้องพิจารณาตามตัวแลกเปลี่ยนว่าธนาคารพาณิชย์มีการจำกัดหรือลดล้างความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้ทรงตามมาตรา 915(1) หรือไม่ ซึ่งในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มีข้อกำหนดจำกัดหรือลดล้างความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้ลงทุนไว้ เช่น กำหนดว่า “ปราศจากการไล่เบียด(Without Recourse)” อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ลงทุน

4. การค้ำประกันหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนในกรณีที่ทำเป็นสัญญาค้ำประกันอีกฉบับหนึ่งต่างหากจากการอาวัลนั้น พบว่าสามารถทำได้เพราะไม่ขัดต่อกฎหมาย สำหรับกรณีทำสัญญาค้ำประกันต่อบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นเจ้าหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น ผู้เขียนเห็นว่าสามารถทำได้เช่นกันโดยเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลภายนอกที่เข้ารับเอาประโยชน์ตามสัญญาตามมาตรา 374

5. สำหรับกรณีปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากตัวแลกเปลี่ยน ได้แก่

5.1 ตัวแลกเปลี่ยนที่มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังปลอมนั้น ผู้ลงทุนที่ได้รับความเสียหายไม่อาจอาศัยแสวงสิทธิใดๆ ตามตัวแลกเปลี่ยนได้ แต่สามารถเรียกร้องได้ตามมูลหนี้เดิม

5.2 ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตัวแลกเปลี่ยนในอัตราไม่คงที่หรืออัตราลอยตัว (Floating Rate) สามารถกำหนดได้ โดยถือว่าเป็นตัวแลกเปลี่ยนที่มีคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินจำนวนแน่นอนตามมาตรา 909(2)

5.3 สำหรับการชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ยเป็นงวดๆ โดยตัวแลกเปลี่ยนฉบับหนึ่งสามารถระบุวันถึงกำหนดใช้เงินให้จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นงวดๆ หลายงวดนั้น เห็นว่าสามารถทำได้ตามมาตรา 909(4)

5.4 ในการระบุข้อความอื่น ๆ ในตัวแลกเปลี่ยนเพื่อชักจูงผู้ลงทุนแต่ไม่ถึงกับรับอาวัล พบว่าผู้ระบุข้อความและลงลายมือชื่ออาจต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับอาวัลได้ หากเป็นกรณีตามมาตรา 939 แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามเจตนาของผู้เขียนข้อความเนื่องจากตัวแลกเปลี่ยนและการอาวัลเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง